

Sylwia Mrozowska, Jarosław Zniszczyński

„Energia jądrowa” w agendzie badawczej think tanków europejskich¹

Do organizacji wspomagających administrację w projektowaniu i realizacji polityk publicznych zalicza się przede wszystkim: centralne organy doradcze i konsultacyjne, stałe ciała doradcze, komisje problemowe oraz think tanki rządowe, partyjne, akademickie, rzecznicze i organizacje badawcze. Europa zajmuje drugie miejsce wśród regionów świata z największą ilością think tanków². Europejskie think tanki finansowane są w większości ze środków Unii Europejskiej (UE) i ściśle współpracują z jej instytucjami. Zakres swoich badań rozszerzają wraz z pojawieniem się kolejnych wyzwań, przed którymi staje ta organizacja. Jednym z takich wyzwań jest polityka energetyczna, której przyszłość została określona w tzw. energetycznej mapie drogowej 2050. Do podstawowych celów polityki energetycznej UE zaliczono dalszą redukcję emisji gazów cieplarnianych oraz zwiększenie udziału energii odnawialnej w UE.

Autorzy założyli, że sposób przedstawiania problematyki energii pozostaje nie bez wpływu na politykę unijną. Przyjęto perspektywę administracyjno-instytucjonalną w prezentowaniu problemu. Artykuł ma charakter przeglądowy. Celem artykułu jest scharakteryzowanie najważniejszych europejskich think tanków (określonych tych mianem przez Komisję Europejską), genezy ich powstania, funkcji jakie pełnią oraz obszarów działalności i interesariuszy, do jakich kierują wyniki swojej pracy. Przedstawiono również perspektyw badawcze, z jakich analizowana jest ich działalność

¹ W niniejszym artykule pojęcie think tanki europejskie oznacza think tanki zajmujące się głównie sprawami unijnymi (specyficznie unijne) i określone jako takie przez Komisję Europejską. Zobacz index think tanków europejskich w: *European think tanks and the EU*, „Berlaimont paper” 2012, nr 2, red. A. Missiroli, I. Ioannides, s. 5.

² Zobacz więcej na ten temat w raportach publikowanych corocznie przez zespół Jamesa McGanna, kierującego międzynarodowym programem *Think tanki i społeczeństwo obywatelskie*: J.G. McGann, *The Global Go-To Think Tanks. The Leading Public Policy Research Organizations In The World*, Pensylwania 2007–2014.

think tanków. W końcu dokonano przeglądu agendy badawczej think tanków europejskich w latach 2011–2014 pod kątem podejmowania przez te podmioty tematyki energii jądrowej.

Europejska polityka energetyczna³ opiera się na trzecim pakiecie energetycznym przyjętym w 2009 r., którego cele zostały wpisane do „Strategii Europa 2020” i określone jako program 20–20–20. Zakładają one obniżenie emisji gazów cieplarnianych, wzrost wykorzystania energii odnawialnej i poprawę efektywności energetycznej do 2020 r. Cele europejskiej polityki energetycznej na następne dziesięciolecia zostały zawarte w tzw. energetycznej mapie drogowej 2050 oraz w komunikacie Komisji Europejskiej (KE) ze stycznia 2014 r. Przedstawiono tam plany na lata 2020–2030. Nadal do podstawowych celów zaliczono redukcję emisji gazów cieplarnianych oraz zwiększenie udziału energii odnawialnej w UE. W maju 2014 r. KE zaproponowała europejską strategię bezpieczeństwa energetycznego jako kompatybilnej części polityki energetycznej UE. Dokument ten został przyjęty na posiedzeniu Rady Europejskiej w czerwcu 2014 r. Celem strategii jest wzmocnienie odporności UE na kryzysy energetyczne, zmniejszenie zależności od poszczególnych paliw i dostawców energii, a także zwiększenie produkcji energii w Europie.

Think tanki pełnią różne role i funkcje. W Europie nazywane są uniwersytetami bez studentów, w USA związane są z systemem nominacji politycznych dla wielu stanowisk w rządzie amerykańskim. Pełnią funkcję „przechowalni” dla wszystkich, którzy czekają aby wrócić do rządu lub wprowadzić się do administracji po raz pierwszy.

Mówiąc o think tankach w kategorii tego, jakie motywacje nimi kierują możemy wyróżnić cztery perspektywy badawcze⁴. Wśród think tanków kierowanych popytem: perspektywę doradcy politycznego oraz perspektywę administracyjno-instytucjonalną, wśród kierowanych podają: perspektywę instrumentalno-przyrządową oraz sieciową.

Perspektywa doradcy politycznego mówi o think tankach jako o organizacjach odpowiadających na zapotrzebowanie na wiedzę podpartą badaniami, tworzoną przez istotne postacie świata politycznego. Oznacza to, że w tym ujęciu think tank jest strategicznym doradcą, który usiłuje wpłynąć na tworzone programy polityczne poprzez kreowanie i propagowanie idei, które mogą pozytywnie wpłynąć na odbiór danych

³ Zobacz więcej [w:] Komunikaty Komisji: *Energia 2020. Strategia na rzecz konkurencyjnego, zrównoważonego i bezpiecznego sektora energetycznego*, KOM (2010) 639; *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, KOM (2010) 2020; *Plan działania w zakresie energii do roku 2050*, KOM (2011) 885; *Ramy polityki w zakresie klimatu i energii do roku 2030*, KOM (2011) 169; *Ramy polityczne na okres 2020–2030 dotyczące klimatu i energii*, KOM(2014) 15; *Europejska strategia bezpieczeństwa energetycznego*, KOM(2014) 330.

⁴ J.D. Kelstru, *Four think tank perspectives*, s. 5, http://www.lse.ac.uk/europeanInstitute/pdfs/Kelstrup_EILS.pdf, odczyt z dn. 10.07.2014.

opejii i postaci w świecie polityki. To ujęcie przedstawia think tanki jako instytucje dostarczające informacji w jakiś sposób „nacechowanych”.

Perspektywa administracyjno-instytucjonalna uznaje instytucje administracyjne za najważniejszy element określający zachowania think tanków. W tym ujęciu think tank musi przewidywać potrzeby, jakie będą mieć rozmaite jednostki administracyjne w kwestii tworzenia danych polityk. Jednocześnie informacje „nacechowane” nie są uznawane za wartościowe. W tej perspektywie think tank musi dostarczyć jak najbardziej obiektywnej wiedzy, ponieważ tylko taka ma szansę mieć wpływ na proces tworzenia polityki.

Perspektywa instrumentalno-narzędziowa podziela koncepcję dostarczania „nacechowanych” danych znaną z typu „doradcy politycznego”. Uznaje ona think tanki za narzędzia dla ich interesantów i osób je finansujących. Ujęcie to opisuje think tank jako współodpowiedzialne za asymetrię władzy we współczesnym społeczeństwie, ze względu na ich zależność od finansowania korporacyjnego i prywatnego oraz nieformalne powiązania z konkretnymi decydentami. Think tanki wraz z innymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego mają odpowiadać za legitymizujące dialogi, które prowadzą do interakcji i komunikacji pomiędzy odmiennymi strategiami politycznymi, opierające się na różnicy w ideach.

Perspektywa sieciowa określa think tanki jako dostawców wiedzy dla przedstawicieli administracji w trakcie tworzenia polityki. Think tank angażuje się w złożone struktury zarządzania, ale równocześnie pozostaje nieskrępowany przez procedury towarzyszące kreowaniu polityki. Think tanki powiązane z potrzebami ich interesantów, ale mimo tego nie dostarczają „nacechowanej” wiedzy. Raczej starają się łączyć i prezentować informacje, na które może być zapotrzebowanie i które mogą mieć konkretny wpływ nie tylko na obecne programy rządowe, ale i na przyszłe potrzeby ich interesantów.

Działalność think tanków z perspektywy wspomaganie przez nie podmiotów administracji publicznej (na poziomie państwa narodowego) i administracji unijnej (na poziomie Unii Europejskiej) w zakresie projektowania i realizacji polityk publicznych jest zróżnicowana w zależności od tego czy analizujemy relację think tanki – polityka publiczna na poziomie państwa narodowego czy Unii Europejskiej. W przypadku tej pierwszej relacji w państwach europejskich występują zróżnicowane modele współpracy.

Dostarczane przez think tanki wyniki badań, analizy i ekspertyzy mogą mieć wpływ na proces decyzyjny i tym samym pełnić następujące role: informacyjną (gromadzą wiedzę, współpracują z władzami, zaopatrując je w wiedzę, a jednocześnie informują społeczeństwo o poczynaniach władzy); strategiczną (dostarczają pomysłów na rozwiązanie problemów); kontrolną (analizują poczynania władz) i integra-

cyjną (pomagają społeczeństwu artykułować w sposób czytelny swe interesy w związku z wdrażanymi politykami w różnych dziedzinach)⁵.

Badania prowadzone w Polsce na temat współpracy administracji rządowej z zewnętrznymi instytucjami eksperckimi doprowadziły m.in. do sformułowania następujących wniosków: Przede wszystkim korzystanie z zewnętrznego wsparcia eksperckiego przez administrację rządową jest zależne od infrastruktury wiedzy, czyli zasobów kadrowych, procedur, mechanizmów współpracy itp. elementów będących częścią szerszych procesów zarządzania, w szczególności zarządzania wiedzą w polskiej administracji. Skuteczne korzystanie z ekspertyzy zewnętrznej wymaga posiadania przez administrację odpowiedniego potencjału analitycznego. Organy administracji publicznej mają warunki formalnoprawne, a część z nich również odpowiednie komórki organizacyjne, by skutecznie współpracować z zewnętrznymi instytucjami. Problemem jest, oprócz kwestii infrastruktury wiedzy, także brak utrwalonych praktyk i mechanizmów oraz umiejętności programowania i realizowania takiej współpracy. Jedną z głównych barier w korzystaniu z doradztwa zewnętrznego jest postawa sceptyczna części administracji co do zasadności i celowości takiej współpracy. Istotny jest aspekt niskiego poziomu zaufania. Występuje problem niedostatecznej koordynacji badań, dzielenia się wiedzą i wspólnego budowania potencjału analitycznego administracji. Ważną barierą we współpracy administracji publicznej i instytucji doradczych i analitycznych jest problem niepełnego wzajemnego zrozumienia kontekstu i celu działania obu tych instytucji. Istotną kwestią jest brak wśród części polskich decydentów przekonania o konieczności prowadzenia polityki w oparciu o dowody. Pomimo pojawiających się problemów we współpracy – instytucje administracji publicznej oraz instytucje doradcze i analityczne posiadają niezbędny potencjał, by współpraca między nimi była efektywna. Problemem jest jednak potencjał finansowy⁶.

W Unii Europejskiej ścisła współpraca pomiędzy administracją europejską a think tankami jest ścisła i wynika z „deficytu zarządzania” w Unii Europejskiej, który powoduje, że Komisja Europejska jest zależna od zewnętrznych źródeł informacji.

Think tanki zajmujące się kwestiami europejskimi można podzielić na dwie grupy:

1. zajmujące się głównie sprawami unijnymi (specyficznie unijne)

Przykładem są *Notre Europe*, the Centre for European Reform in Great Britain czy Centre for European Policy Studies in Brussels oraz mające związek z sektorem politycznym. Przedmiotem ich zainteresowania są m.in.: kwestie struktury instytucjonal-

⁵ I. Jackiewicz, Recenzja Raportu United Nations Development Programme, *Thinking the unthinkable. From thought to policy. Role of think tanks in shaping government strategy*, Bratysława 2003, „Służba Cywilna” 2004/2005, nr 9, s. 154.

⁶ M. Tarczewska-Szymańska, G. Wiaderek, S. Wysocki, Raport końcowy, *Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w administracji rządowej poprzez wykorzystanie potencjału środowisk naukowych i eksperckich*, Warszawa 2011, s. 87–89.

nej Unii Europejskiej, problematyka rządzenia, polityki unijne i ich formułowanie, przyszłość procesu integracji europejskiej, włącznie z rozszerzaniem organizacji;

2. zajmujące się m.in. sprawami unijnymi (zorientowane na problematykę unijną).

Tego typu instytucje posiadają oddzielne programy badawcze poświęcone zagadnieniom UE. Równolegle realizują programy dotyczące zagadnień niezwiązanych z tą problematyką. Przykładem są think tanki, które zajmują się stosunkami międzynarodowymi, tak jak International Strategic Studies in Lisbon⁷.

Think tanki europejskie kierują swoją działalność do zróżnicowanych podmiotów. Badania prowadzone przez Komisję Europejską pozwoliły na identyfikację kluczowych interesariuszy wskazanych przez same think tanki (tabela 1).

Tabela 1.

THINK TANK	INTERESARIUSZE
Centre For European Policy Studies	oficjalni przedstawiciele UE; stali reprezentanci; dyplomaci państw trzecich; przedstawiciele środowisk akademickich i partnerzy handlowi; członkowie korporacji
Friends Of Europe	decydenci narodowi; instytucje UE; organizacje międzynarodowe; organizacje pozarządowe; firmy europejskie i międzynarodowe; organizacje handlowe; think tanki i instytuty badawcze; media
Notre Europe	decydenci europejscy i narodowi; think tanki; europejscy aktorzy ekonomiczni i społeczni; społeczeństwo i obywatele Europy; naukowcy
Deutsche Gesellschaft Für Auswärtige Politik	członkowie indywidualni, instytucjonalni i korporacyjni (2012 r. – 2500); decydenci państw europejskich; niemiecka społeczność biznesowa; think tanki w USA i UE
Hellenic Foundation For European And Foreign Policy	biznes, ambasady, ważne postacie ze świata nauki, mediów, wojska, polityki i biznesu; przedstawiciele sektorów przemysłu i usług finansowych; społeczność naukowa i akademicka; decydenci wszystkich poziomów (europejscy, narodowi, regionalni); dyplomaci; urzędnicy; dziennikarze; społeczeństwo obywatelskie
Institute Of International And European Affairs	członkowie Instytutu; irlandzki rząd i parlament; sektor przemysłu i usług finansowych; organizacje pozarządowe; dyplomaci; naukowcy; media
Instituto Per Gli Studi Di Politica Internazionale	instytucje narodowe i międzynarodowe; organizacje pozarządowe; społeczność biznesowa; studenci; naukowcy i eksperci; dziennikarze; obywatele UE

⁷ S. Mrozowska, *Think tanki w Unii Europejskiej*, [w:] *think tanków w ujęciu interdyscyplinarnym*, red. T. Bąkowski, J.H. Szlachetko, Gdańsk 2012, s. 192–193.

Clingendael – Netherlands Institute of International Relations	instytucje holenderskie; organizacje pozarządowe; organizacje międzynarodowe; służby dyplomatyczne
Polski Instytut Spraw Międzynarodowych	instytucje narodowe i europejskie; organizacje pozarządowe; think tanki; naukowcy
DemosEuropa	decydenci w Polsce i UE; twórcy polityk w Polsce i UE; przedsiębiorstwa; media; naukowcy; niezależni eksperci i think tanki; społeczeństwo polskie i europejskie
Fundación Para Las Relaciones Internacionales y El Diálogo Exterior	decydenci hiszpańscy
Swedish Institute for European Studies	decydenci szwedzcy i europejscy
Centre for European Reform	europejskie i amerykańskie firmy i fundacje

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *European think tanks and the EU*, red. A. Missiroli, I. Iannides „Berlaymont Paper” 2012, nr 2.

Think tanki zorientowane na problematykę europejską powstawały z różnych powodów. Badania zespołu Stephena Bouchera obejmujące analizę ok. 150 europejskich think tanków wykazały następujące przyczyny powstawania tych organizacji: zapewnienie pomocy w przygotowaniu państwa do akcesji do UE; dążenie rządów państw europejskich do poprawy poziomu dyskusji na temat polityk unijnych; zapewnienie forum analizy dla problematyki pozycji państwa w ramach UE (suwerenności, bezpieczeństwa, relacji z sąsiadami); rozpatrywanie i analizowanie poszczególnych obszarów polityk unijnych; zwiększenie jakości debaty o kwestiach europejskich; stworzenie platformy dla naukowców i studentów do wyrażania swojego stanowiska na temat Europy; zapewnienie poparcia dla integracji europejskiej (czy rządziej sprzeciwu); promocja reform ekonomicznych w UE. Wśród obszarów zainteresowania think tanków brukselskich znajdują się przede wszystkim: sprawy konstytucyjne (prawo unijne, konstytucja europejska, proces rozwoju integracji); rozszerzenie; stosunki zewnętrzne i sprawy handlowe; bezpieczeństwo i obrona; polityka finansowa i monetarna; polityka ochrony środowiska; polityka społeczna; polityka rozwoju i prawa człowieka; polityka spójności i polityka regionalna; polityka przemysłowa; polityka kulturalna i edukacyjna; polityka transportowa; społeczeństwo informacyjne i rozwój technologiczny; sprawy interesów narodowych we wspólnocie; inne⁸.

⁸ S. Boucher, *Europe and its think tanks: a promise to be fulfilled. An analysis of think tanks specialised in European policy issues in the enlarged European Union*, Paris 2004.

Fakt ścisłego związku think tanków z polityką europejską został wyraźnie określony poprzez wpisanie tych organizacji do rejestru służącego przejrzystości, który ma na celu rejestrowanie i kontrolowanie organizacji i osób samozatrudnionych zaangażowanych w opracowywanie i realizację polityki Unii Europejskiej. Został on utworzony w oparciu o istniejące systemy rejestracji ustanowione i uruchomione przez Parlament Europejski w 1996 r. oraz przez Komisję Europejską w czerwcu 2008 r. Obejmuje on wszelkie rodzaje działalności prowadzonej w celu wywarcia bezpośredniego lub pośredniego wpływu na procesy opracowywania lub realizacji polityki oraz podejmowania decyzji przez instytucje UE, bez względu na używane środki lub kanały komunikacyjne, na przykład zlecenie usług na zewnątrz, media, umowy z profesjonalnymi pośrednikami, ośrodki analityczne, platformy, fora, kampanie i inicjatywy obywatelskie. Działalności te obejmują m.in. kontakty z posłami, urzędnikami lub innymi pracownikami instytucji UE, opracowywanie i przekazywanie pism, materiałów informacyjnych lub dokumentów do dyskusji lub zawierających stanowiska, organizowanie wydarzeń, posiedzeń lub działań promocyjnych i wydarzeń społecznych lub konferencji, na które wysyłane są zaproszenia do posłów, urzędników lub innego personelu instytucji Unii Europejskiej. Do powyższych rodzajów działalności zalicza się również dobrowolny wkład w formalne konsultacje w sprawie planowanych aktów ustawodawczych lub innych aktów prawnych konsultacjach⁹.

Tabela 2.

Organizacje i samozatrudnione osoby, uczestniczące w opracowaniu i realizacji polityki Unii Europejskiej

RODZAJ	CECHY SZCZEGÓLNE
I. Firmy konsultingowe/kancelarie prawne/niezależni konsultanci	
Firmy konsultingowe	Firmy prowadzące na mocy umowy działalność obejmującą lobbing, promocję, sprawy publiczne i stosunki z organami publicznymi
Kancelarie prawne	Kancelarie prawne prowadzące na mocy prawa działalność obejmującą lobbing, promocję, sprawy publiczne i stosunki z organami publicznymi
Niezależni konsultanci	Niezależni konsultanci lub prawnicy prowadzący na mocy umowy działalność obejmującą lobbing, promocję, sprawy publiczne i stosunki z organami publicznymi

⁹ <http://ec.europa.eu/transparencyregister/info/homePage.do?locale=pl>, odczyt z dn. 10.06.2014.

II. Lobbyści zatrudnieni przez przedsiębiorstwa i stowarzyszenia branżowe	
Przedsiębiorstwa i grupy	Przedsiębiorstwa lub grupy przedsiębiorstw (mające osobowość prawną lub nie) prowadzące na własny rachunek i we własnym imieniu działalność obejmującą lobbying, promocję, sprawy publiczne i stosunki z organami publicznymi
Stowarzyszenia handlowe	
Związki zawodowe	
Inne podobne organizacje	
III. Organizacje pozarządowe	
Organizacje pozarządowe, platformy, sieci itp.	Organizacje nienastawione na zysk (mające osobowość prawną lub nie) niezależne od władz publicznych, partii politycznych lub organizacji handlowych. Obejmuje fundacje, organizacje charytatywne itp.
IV. Ośrodki analityczne, instytucje naukowo-badawcze	
Ośrodki analityczne i instytucje badawcze	Specjalistyczne ośrodki analityczne i instytucje badawcze zajmujące się między innymi działaniami i polityką Unii Europejskiej
Instytucje naukowe	Instytucje, których głównym celem jest kształcenie, lecz zajmujące się również działaniami i polityką Unii Europejskiej
V. Organizacje reprezentujące Kościoły i wspólnoty religijne	Rejestr nie dotyczy samych Kościołów
Organizacje reprezentujące Kościoły i wspólnoty religijne	Osoby prawne, biura lub sieci prowadzące działalność przedstawicielską
VI. Organizacje reprezentujące władze lokalne, regionalne i gminne, inne organy publiczne lub mieszane	Rejestr nie dotyczy samych organów władzy
Lokalne, regionalne, gminne organy władzy (na szczeblu niższym od krajowego)	Osoby prawne, biura przedstawicielskie, stowarzyszenia i sieci utworzone, aby reprezentować lokalne, regionalne i gminne organy władzy (na szczeblu niższym od krajowego)
Inne organy publiczne lub mieszane itp.	Obejmuje inne organizacje publiczne lub mieszane (publiczno-prywatne)

Źródło: Sprawozdanie w sprawie zawarcia umowy międzyinstytucjonalnej pomiędzy Parlamentem Europejskim a Komisją w sprawie „Rejestru służącego przejrzystości”, [2010/2291(ACI)], s. 13.

Ilość ośrodków badawczych w rejestrze przejrzystości na dzień 16 sierpień 2014 r. wyniosła 341.

Komisja Europejska, zauważając duży wpływ think tanków na kształtowanie polityki europejskiej, podjęła badania w celu wyszczególnienia najważniejszych z nich zajmujących się sprawami europejskimi wraz z określeniem głównych obszarów ich zainteresowań, sposobu finansowania oraz identyfikacji kluczowych interesariuszy¹⁰.

Wśród wyróżnionych przez Komisję Europejską najbardziej wpływowych think tanków europejskich podejmujących w swojej działalności problematykę energii i klimatu znalazły się następujące (tabela 3): Centre for European Policy Studies, Friends of Europe, Notre Europe, Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik, Hellenic Foundation for European and Foreign Policy, Institute of International and European Affairs, Istituto Per Gli Studi di Politica Internazionale, Clingendael – Netherlands Institute of International Relations, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Demos-Europa, Fundación para las Relaciones Internacionales y el Diálogo Exterior, Swedish Institute for European Studies, Centre for European Reform, Chatham House.

Tabela 3.

Obszary działalności najważniejszych think tanków europejskich

THINK TANK	OBSZAR DZIAŁALNOŚCI
Centre for European Policy Studies (CEPS) www.ceps.eu	Zakres tematyczny badań: polityka rolna, polityka ekonomiczna, energia i zmiany klimatyczne, sąsiedztwo UE, bezpieczeństwo oraz polityka zagraniczna, rynki oraz instytucje finansowe, sprawy wewnętrzne, polityki i instytucje, polityka regulacyjna, polityka społeczna, rozwój handlu oraz polityka handlowa Publikacje: komentarze, newslettery, pakiety statystyczne, raporty specjalne, raporty grup zadaniowych Wydarzenia: seminaria, warsztaty, konferencje, grupy zadaniowe do oceny i komentowania elementów polityki UE
Friends of Europe www.friendsofeurope.org	Zakres tematyczny badań: rozwój międzynarodowy, Azja, przyszłość Europy, zielona Europa, konkurencyjność Europy, standard życia Europejczyków Wydarzenia: Organizacja forów i debat publicznych o tematyce związanej z UE; Publikacja raportów i briefingów polityki Publikacje: Współzałożyciel czasopisma „Europe’s World”

¹⁰ *European think tanks and the EU*, red. A. Missiroli, I. Ioannides „Berlaymont Paper” 2012, nr 2.

<p>Notre Europe www.notre-europe.eu</p>	<p>Zakres tematyczny badań: UE i jej obywatele, konkurencja, kooperacja, solidarność, działania zewnętrzne UE Publikacje: badania i raporty, analizy polityk, syntezy Wydarzenia: debaty publiczne, seminaria, warsztaty, konferencje</p>
<p>Deutsche Gesellschaft für Auswärtige Politik (DGAP) www.dgap.org</p>	<p>Zakres tematyczny badań: USA i relacje transatlantyckie, polityka bezpieczeństwa, ekonomia światowa, Bliski i Środkowy Wschód, polityka energetyczna, UE/Europa, relacje francusko-niemieckie, Rosja i Eurazja, Chiny i Azja Południowo-Wschodnia Publikacje: dokumenty, czasopisma, portal wiedzy online (aussempolitik.net) Wydarzenia: konferencje, dyskusje, grupy badawcze, doradztwo dla przedstawicieli MSZ i parlamentarzystów, szkolenia, szkoły letnie, „Junge DGAP”</p>
<p>Hellenic Foundation for European and Foreign Policy (ELIAMEP) www.eliamep.gr</p>	<p>Zakres tematyczny badań: integracja europejska, migracja, rozwój oraz bezpieczeństwo regionalne, relacje transatlantyckie Publikacje: książki, analizy polityk, prace dyplomowe ELIAMEP, dokumenty robocze; czasopismo „Badania nad południowo-wschodnią Europą i regionem Morza Czarnego”, briefingi Wydarzenia: warsztaty, debaty, dyskusje, konferencje, spotkania projektowe, badania i seminaria europejskie Szkolenia i briefingi: greccy oficerowie wojskowi, zagraniczni dziennikarze, dyplomaci, analitycy polityczni, delegacje z akademii wojskowych</p>
<p>Institute of International and European Affairs (IEEA) www.iiea.com</p>	<p>Zakres tematyczny badań: zmiany klimatyczne i energia; przyszłość cyfrowa; międzynarodowa architektura finansowa; przyszłość Europy Publikacje: okresowe raporty, briefingi, książki i ulotki</p>
<p>Instituto Per Gli Studi Di Politica Internazionale (ISPI) www.ispionline.it</p>	<p>Zakres tematyczny badań: Afryka, Kaukaz i Azja Centralna, UE, obszar śródziemnomorski i Środkowy Wschód, Rosja i wschodni sąsiedzi UE, bezpieczeństwo i strategia Publikacje: newslettery, dokumenty robocze, raporty Wydarzenia: konferencje; fora dialogu; okrągłe stoły; spotkania przy aktualnych tematach; zamknięte spotkania dla konkretnych grup docelowych; seminaria badawcze; dni kariery Szkolenia: z zakresu dyplomacji, szkoły letnie i zimowe, moduły treningowa dla włoskich i zagranicznych dyplomatów</p>

<p>Clingendael – Netherlands Institute of International Relations www.clingendael.nl</p>	<p>Zakres tematyczny badań: studia dyplomatyczne (od 2012 r. geopolityka), europeistyka, bezpieczeństwo i konflikty, energetyka międzynarodowa Publikacje: dokumenty; artykuły; książki, rozdziały; komentarze; newsletters (www.euroforum.nl) Wydarzenia: seminaria; konferencje; okrągłe stoły; kursy i wykłady Szkolenia: dla holenderskich urzędników i dyplomatów z zakresu: Europa Wschodnia; Azja Centralna; Afryka Południowa; Środkowy Wschód i Afryka Północna (MENA); Sudan; Kraina Wielkich Jezior; Indie i Pakistan; Azja Południowo-Wschodnia</p>
<p>Polski Instytut Spraw Międzynarodowych (PISM) www.pism.pl</p>	<p>Zakres tematyczny badań: bezpieczeństwo międzynarodowe; energia, klimat, prawo; sprawy globalne; stosunki dwubiegunowe w Europie; UE Publikacje: dokumenty strategiczne, dokumenty dotyczące polityk, biuletyny, dokumenty badawcze, raporty, książki, czasopisma Wydarzenia: seminaria, konferencje, dyskusje, Akademia Dyplomacji</p>
<p>DemosEuropa www.demoseuropa.eu</p>	<p>Zakres tematyczny badań: odnowiona Europa (polityka przyszłościowa), ekonomia i społeczeństwo jutra, UE a nowy kontrakt globalny Publikacje: komentarze i dokumenty na temat polityk, raporty, artykuły, filmy Wydarzenia: wykłady, konferencje, seminaria</p>
<p>Fundación Para Las Relaciones Internacionales y El Diálogo Exterior (FRIDE) www.fride.org</p>	<p>Zakres tematyczny badań: demokracja, wschodzące mocarstwa, zarządzanie globalne i wielokulturowość, zagrożenia pokoju i bezpieczeństwa, państwa niestabilne i bezpieczeństwo energetyczne, relacje UE – Azja, podejście Europy do Azji Centralnej, Europa i jej partnerzy strategiczni Publikacje: dokumenty robocze; punkty widzenia; książki; artykuły Wydarzenia: seminaria; debaty z decydentami; prezentacje publikacji</p>
<p>Swedish Institute for European Studies (SIEPS) www.sieps.se</p>	<p>Zakres tematyczny badań: polityka ekonomiczna UE, systemy polityczne, wspólna polityka klimatyczna i energetyczna, relacje zewnętrzne UE, europejski rynek wewnętrzny, państwa członkowskie a integracja UE Publikacje: raporty; dokumenty; analizy polityk UE (online) Wydarzenia: seminaria</p>

Centre for European Reform (CER) www.cer.org.uk	Zakres tematyczny badań: budżet i polityka UE, polityka zagraniczna UE, instytucje, sprawiedliwość i sprawy wewnętrzne, ekonomia i finanse, energia i środowisko, edukacja i badania, EURO, bezpieczeństwo i polityka obronna, rozszerzenie UE a Turcja, polityka sąsiedzka, relacje transatlantyckie, Rosja, Chiny, Środkowy Wschód Publikacje: raporty, eseje, punkty widzenia, dokumenty robocze, briefingi, opinie, biuletyn CER Wydarzenia: seminaria, konferencje, spotkania z istotnymi mówcami, brukselskie śniadania
Chatham House www.chathamhouse.org	Zakres tematyczny badań: Badania obszarowe i prawo międzynarodowe, energia, środowisko i surowce naturalne, rynki międzynarodowe, bezpieczeństwo międzynarodowe Publikacje: Raporty i dokumenty (60 rocznie), dokumenty programowe, podsumowania wydarzeń, miesięcznik „The World Today”, czasopismo „International Affairs”, książki Wydarzenia: konferencje, spotkania członkowskie, warsztaty badawcze

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *European think tanks and the EU*, red. A. Missiroli, I. Ioannides „Berlaymont Paper” 2012, nr 2.

Analiza oficjalnych stron internetowych europejskich think tanków zajmujących się energetyką, pozwala zidentyfikować konteksty, w których podejmowana jest tematyka energii jądrowej. Do najczęstszych zagadnień z tego obszaru należą: zmiany klimatyczne, bezpieczeństwo, przyszłość energii jądrowej oraz ujęcia regionalne.

Problematyka energetyki jądrowej w kontekście zmian klimatycznych podejmowana jest przez CEPS, Clingendael, FRIDE, SIEPS oraz CER. Nie skupia się ona bezpośrednio na energii jądrowej, ale raczej na jej miejscu w przyszłości Europy, patrząc przez pryzmat konieczności reagowania na zmiany klimatyczne. Jest to perspektywa odwołująca się do oficjalnego stanowiska UE w zakresie ograniczaniu emisji gazów cieplarnianych i odchodzenia od tradycyjnych metod pozyskiwania energii. Przykładem może być udział CEPS w „European Climate Platform”¹¹ lub dokument „The EU’s global climate and energy policies”(18.04.2013)¹² wydany przez FRIDE. W tym ujęciu można również znaleźć również organizacje wspierające dalszy rozwój energii jądrowej, np. brytyjski CER i ich artykuł *Why we should support nuclear power* (08.04.2014)¹³.

¹¹ <http://www.ceps.be/content/european-climate-platform>, odczytu z dn. 19.07.2014.

¹² <http://www.fride.org/publication/1122/the-eu%E2%80%99s-global-climate-and-energy-policies>, odczytu z dn. 19.07.2014.

¹³ <http://www.cer.org.uk/in-the-press/why-we-should-support-nuclear-power>, odczytu z dn. 19.07.2014.

W kontekście bezpieczeństwa wypowiadają się: Friends of Europe, IIEA, SIEPS, Chatham House oraz ISPI. Po katastrofie elektrowni jądrowej w Fukushima I organizacje europejskie podejmowało tematykę energii nuklearnej w tym ujęciu. Think tanki starały się oszacowywać potencjalne ryzyko oraz wyciągać wnioski z doświadczeń Japończyków. Brytyjski Chatham House dysponuje całą podstroną poświęconą tej tematyce – „Nuclear Energy after Fukushima”¹⁴, z kolei szwedzki SIEPS proponuje raport „The EU and Nuclear Safety: Challenges Old and New” (09.2012)¹⁵.

Energią jądrową w kontekście przyszłości Europy zajmują się nim Friends of Europe, Notre Europe, DGAP, IIEA i FRIDE. Badania think tanków koncentrują się przede wszystkim na wyzwaniach dla sektora energetycznego, w tym dla „atomu”. Nie jest możliwe uniknięcie pewnych powiązań z pozostałymi kontekstami, ale stanowią tu one raczej tło do dyskusji. Wśród publikacji w tym nurcie znajduje się dokument NotreEurope „Nuclear energy in Europe: what future?” (25.05.2011)¹⁶, z kolei niemiecki DGAP oferuje „Europe says NO to nuclear” (15.05.2012)¹⁷.

Ujęcie regionalne ogranicza rozważania do konkretnych krajów lub regionów. Warszawski PISM oferuje perspektywy zarówno dla Polski, jak i dla Europy Wschodniej: „Energetyczne projekty jądrowe w Europie Wschodniej – nowe źródło energii elektrycznej dla UE” (03.06.2013)¹⁸ i projekt „Energetyka jądrowa w Polsce: bilans i perspektywy”. W Niemczech działa wspomniany już DGAP i proponuje tekst „Green from the Grassroots”(03.08.2011)¹⁹, dotyczący rozwoju niemieckiej polityki odchodzenia od atomu. Z kolei w Wielkiej Brytanii ujęcie to jest realizowane zarówno przez CER, jak i Chatham House.

Europejskie think tanki są bardzo zróżnicowane ze względu na cele, obszary działalności, ilość pracowników, budżety. Jednak większość z nich kieruje swoje ekspertyzy do decydentów narodowych i europejskich. Podkreślają swoją opiniotwórczą rolę i zabiegają o ścisłą współpracę z instytucjami europejskimi. W kontekście deficytu zarządzania w Unii Europejskiej współpraca ta jest pozytywnie oceniana przez dwie strony: think tanki, które dużą część środków finansowych na swoją działalność pozyskują z UE oraz instytucje unijne, które potrzebują wiedzy i informacji, będących w posiadaniu think tanków. Zauważalny wpływ think tanków na politykę unijną oraz

¹⁴ <http://www.chathamhouse.org/research/topics/energy/security/nuclear-energy-after-fukushima>, odczytu z dn. 19.06.2014.

¹⁵ <http://www.sieps.se/en/publikationer/the-eu-and-nuclear-safety-challenges-old-and-new-201210epa>, odczytu z dn. 19.07.2014.

¹⁶ <http://www.eng.notre-europe.eu/011-2657-Nuclear-energy-in-Europe-what-future.html>, odczytu z dn. 19.07.2014.

¹⁷ <https://ip-journal.dgap.org/en/ip-journal/topics/europe-says-no%E2%80%9D-nuclear>, odczytu z dn. 19.07.2014.

¹⁸ <http://www.pism.pl/publikacje/biuletyn/nr-22-998>, odczytu z dn. 19.07.2014.

¹⁹ <https://ip-journal.dgap.org/en/ip-journal/topics/green-grassroots>, odczytu z dn. 19.07.2014.

powiązania finansowe wywołują pytania o niezależność ekspertyz dostarczanych przez te podmioty oraz związek ich działalności z lobbieniem.

Jednym z zagadnień poruszanych ostatnio przez think tanki europejskiej w związku z wyzwaniami przed jakimi stanęła Unia Europejska jest polityka energetyczna. Tematyka energii jądrowej, która po katastrofie w Fukusimie w 2011 r. powróciła na agendę unijną podejmowana jest z różnych perspektyw i w różnych kontekstach. Widoczne jest bardzo zróżnicowane stanowisko think tanków w stosunku do przyszłości tego źródła energii w UE, z wyraźną jednak przewagą na rzecz odchodzenia od atomu.

Literatura

Abelson D.E., *Do Think Tanks Matter? Assessing the Impact of Public Policy Institutes*, Montreal–Kingston 2009.

Bąkowski T., Szlachetko J.H., *Zagadnienia think tanków w ujęciu interdyscyplinarnym*, Gdańsk 2012.

Boutcher S., *Europe and its think tanks: a promise to be fulfilled. An analysis of think tanks specialised in European policy issues in the enlarged European Union*, Paris 2004.

Denham A., Garnett M., *British Think Tanks and the Climate of Opinion*, London 1998.

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, KOM 2010 (2020).

European think tanks and the EU, red. Missiroli A., Ioannides I. „Berlaymont paper” 2012, nr 2.

Greenwood J., *Interest Representation in the European Union*, London 2003.

Jackiewicz I., Mielcarz A., Pęksa S., Rosa K., Sitek M., *Instytucje myślenia strategicznego*, Warszawa 2004.

Jackiewicz I., Recenzja Raportu United Nations Development Programme, *Thinking the unthinkable. From thought to policy. Role of think tanks in shaping government strategy*, Bratysława 2003, „Służba Cywilna” 2004/2005, nr 9, s. 154.

Kaczmarek T.T., *Kto kieruje globalizacją? Think Tanki – kuźnie nowych idei*, Warszawa 2011.

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów.

Komunikat Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, *Plan działania w zakresie energii do roku 2050*, KOM (2011) 885, Bruksela 2011.

Komunikat Komisji, *Energia 2020. Strategia na rzecz konkurencyjnego, zrównoważonego i bezpiecznego sektora energetycznego*, KOM (2010) 639.

Komunikat Komisji, *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, KOM (2010) 2020.

Komunikat Komisji, *Europejska strategia bezpieczeństwa energetycznego*, KOM (2014) 330.

Komunikat Komisji, *Plan działania w zakresie energii do roku 2050*, KOM (2011)

885.

Komunikat Komisji, *Ramy polityczne na okres 2020–2030 dotyczące klimatu i energii*, KOM(2014) 15.

Komunikat Komisji, *Ramy polityki zakresie klimatu i energii do roku 2030*, KOM (2011) 169.

Makowski G., *Współpraca organizacji think-tank z rządem. Problemy i proponowane rozwiązania*, Warszawa 2009.

McGann J.M., *Academic, Advisors and Advocates: Think Tanks and The Policy Advice in the US*, New York 2007.

Mrozowska S., *Think tanki w Unii Europejskiej*, [w:] *Zagadnienia think tanków w ujęciu interdyscyplinarnym*, red. Missiroli A., Ioannides L, Gdańsk 2012.

Parsons W., *Public Policy. An Introduction to the Theory and Practice of Policy Analysis*, Northampton 1995.

Sherrington Ph., *Shaping the Policy Agenda: Think Tank Activity in the European Union*, „Global Society” 2000, vol. 14, nr 2.

Stone D., *Capturing the Political Imagination: Think Tanks and the Policy Process*, Portland 1996.

Stone D., *Capturing the Political Imagination: Think Tanks and the Policy Processes*, New York 2005.

Tarczewska-Szymańska M., Wiaderek G., Wysocki S., *Raport końcowy, Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w administracji rządowej poprzez wykorzystanie potencjału środowisk naukowych i eksperckich*, Warszawa 2011.

Think Tanks Across Nations: A Comparative Approach, red. Stone D., Denham A., Garnett M., Manchester 1998.

Think Tanks and The Civil Societies: Catalysts for Ideas and Actions, red. McGann J.M., Weaver R.K. London 2000.

Think Tank Directory: A Guide to Independent Nonprofit Public Policy Research Organizations, Government Research Service 2006.

Think Tanks, Public Policy, and the Politics of Expertise, red. McGann J.M., Rich A., Cambridge 2004.

Think Tank Research Quality, Lessons for Policymakers, The Media, and the Public, red. Welner K.G., Hinchey P.H., Molnar A., Weltzman D., Information Age Publishing 2010.

Ziętara W., *Think Tanks na przykładzie USA i Polski*, Lublin 2010.

Summary

„Nuclear energy” in the research agenda of European think tanks

Europe has the second highest amount of think tanks in the world. European think tanks are funded by the European Union (EU) as well as closely cooperate with EU's institutions. Their research range broadness with every new challenges faced by this organization. One of such challenges is the EU's Energy Policy, the future of which

has been somewhat described in, among others, the so called Energy Roadmap 2050. The basic aims of the EU's energy policy include further reduction of greenhouse emissions and increasing the usage of renewable energy sources. However, in the aftermath of the Fukushima incident, some European countries began to shy away from nuclear energy, paradoxically considering how environmental friendly it is. The authors assumed that because decision-makers and officials are the main stakeholders of the think tanks work, the means by which the think tanks research is presented is a meaningful influence in creating the EU's energy Policy. The aim of this article was to analyze the research agenda of Europe's most important think tanks (as specified by the European Commission), their origins, use, areas of activity, as well as the stakeholders to whom their work is presented. Finally think tanks research agenda for the 2011–2014 period was reviewed for how European think tanks approach the subject of nuclear energy.